

Suomen aluekehittämisstrategia 2020

VALTAKUNNALLISET MYR -PÄIVÄT

Veijo KAVONIUS

Aluekehitysjohdaja
Työ- ja elinkeinoministeriö
Alueiden kehittäminen

Jyväskylä

23.3.2010

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

Suomen aluekehittämisstrategia 2020

I Suomen aluekehittämisstrategia 2020

1. Aluekehityksen visio 2020

- Teemavisiot

2. Perustelut visiolle

- Visiolle ja teemavisioille

3. Periaatteet strategian toteuttamiselle

4. Strategiset toimenpiteet

II Taustamuistio

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

Keskeiset megatrendit

- Globalisaatio
- Ikääntyminen
- Elinympäristön muutos: ilmastonmuutos ja ilmastopolitiikka, energia ja ekologia
- Teknologian kehitys
- Hyvinvointivaltion ja työn muutos

Keskeiset alueelliset trendit Suomessa: väestönmuutos, keskittyminen, alue-erojen pysyvyys tuotannon, työllisyyden ja työttömyyden suhteen

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

HAASTEENA ON...

- **Pärjääminen globaalissa kilpailussa**
 - Avoin kiristynvä kilpailu, uusi talous
 - Talous- ja finanssikriisi
 - Korkea osaaminen, toimivat palvelut, luova ympäristö, turvallisuus
 - Saavutettavuus
- **Pärjääminen laajentuvilla sisämarkkinoilla**
- **Erilaistuva aluekehitys**
 - Omat vahvuudet, erikoistuminen ja verkostoituminen
- **Tasavertaisuus perusoikeuksien toteutumisessa**
 - Terve aluetalous – terve kunta- ja seututalous

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

Haasteena on...

- **Tuotantorakenteen uudistaminen**
 - palveluvaltaisuuden lisääminen myös materiaalisen tuotannon sisällä (myydään ratkaisuja asiakkaan ongelmiin/tarpeisiin), siirtyminen jalostusketjussa ylöspäin
- **Julkisen sektorin toimintatapojen uudistaminen, tuottavuuden ja tehokkuuden nostaminen**
- **Kaiken potentiaalin tehokas hyödyntäminen**
 - Ikääntyminen, väestönmuutokset ja työvoiman niukkuus
 - Työmarkkinat globalisoituvat, työperäiseen muuttoon suhtaudutaan aiempaa myönteisemmin
- **Kyky reagoida** nopeasti toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin
- **Suomi monikulttuuristuu hitaasti, mutta varmasti**
- **Alueiden kehittämisen suunnittelu-, päätöksenteko- ja toteutusjärjestelmän toimivuus**

Aluekehitysvisio 2020

- *Suomi tarjoaa asukkailleen laadukkaita ja turvalliset elämän edellytykset, viihtyisän, ekotehokkaan ja toimivan elinympäristön, hyvät ja mielekkäät työ-, osallistumis- ja oppimismahdollisuudet. Ihmisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia on lisätty, Suomi on monikulttuuristunut ja maahanmuuttajat on integroitu tasavertaisina kansalaisina suomalaiseen yhteiskuntaan.*
- *Suomella on globaalissa kilpailussa oma erikoistunut roolinsa, jonka perustana on alueiden osaamisen ja muiden voimavarojen tehokas hyödyntäminen ja jatkuva kehittäminen.*
- *Suomi on vahva, uusiutumiskykyinen ja dynaaminen verkostoyhteiskunta, jossa oppivat alueet toimivat aktiivisesti ja joustavasti erilaisissa osaamis-, arvo- ja kansainvälisissä yhteistyöverkostoissa.*
- *Maamme alueet tarjoavat yrityksille ja muille organisaatioille maailmanlaajuisesti kilpailukykyisen toimintaympäristön. Alueiden sisäiset ja niiden väliset kehityserot ovat kaventuneet.*
- *Suomella on käytössä keinot siirtymiseksi vähäpäästöiseen ja kestävästi hyödyntävään talouteen erityisesti asumisen, liikkumisen ja ruoantuotannon osalta. Suomen yhdyskunnat ovat valmistautuneet ilmaston muutoksen hillintään ja välttämättömään sopeutumiseen.*

Yleisvisiota tarkentavat teemavisiot

- *Alue- ja yhdyskuntarakenne ja saavutettavuus*
- *Alueiden elinkeinorakenne*
- *Alueelliset työmarkkinat*
- *Koulutusjärjestelmä*
- *Alueellinen innovaatiotoiminta*
- *Alueiden rooli kansantaloudessa*
- *Uudet energialähteet ja energian tuotanto*
- *Suunnittelu- ja päätöksentekojärjestelmä*

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

Periaatteet strategian toteuttamiseksi

1. Aluestrategiaa toteutetaan edistämällä taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävästä kehitystä.
2. Lisätään eri toimijoiden ja alueiden laaja-alaista yhteistyötä ja verkottumista aluekehittämisen vaikuttavuuden parantamiseksi.
3. Erytishaasteisiin vastataan nopein kohdennetuin toimin ja toimenpiteitä eriytetään alueiden erilaisten tarpeiden mukaisesti.
4. Edistetään alueiden vahvuuksiin perustuvaa erikoistumista ja yritysten kykyä hyödyntää niitä. Innovaatiotoiminnassa kiinnitetään enemmän huomiota käyttäjä- ja asiakaslähtöisyyteen julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyönä
5. Kohdennetaan resursseja alueiden ydinosaamisen vahvistamiseen, yritysraakenteen monipuolistamiseen sekä toiminta- ja innovaatioympäristöjen kehittämiseen. Hyödynnetään ja vahvistetaan alueiden huippuosaamista.
6. Vahvistetaan kaupunkiseutujen roolia talouden veturina ja vahvoina innovaatioympäristöinä sekä monikeskuksinen kaupunkiverkkoa kestävästä yhdyskuntarakenteen perustana.

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

Periaatteet strategian toteuttamiselle jatkoa

7. Tuetaan kaupunkien läheisen maaseudun, ydinmaaseudun ja harvaan asutun maaseudun vahvuuksia ja olemassa olevan kehittämispotentiaalin hyödyntämistä.
8. Edistetään maaseudun aineellisten ja aineettomien voimavarojen, kuten luonnonvarojen, biodiversiteetin, luonnon- ja kulttuuriympäristöjen ja -maisemien, hiljaisuuden ja tilan kestäväää käyttöä alueiden kehittämisessä.
9. Vahvistetaan alueiden mahdollisuuksia vastata ikääntymisen mukanaan tuomiin haasteisiin.
10. Vahvistetaan ihmisten mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen.
11. Yksinkertaistetaan hallinnollisia menettelytapoja ja vahvistetaan aktiivista kumppanuutta sektorirajojen yli kaikilla hallinnon tasoilla.
12. Vahvistetaan alueiden kykyä varautua globaalitalouden haasteisiin kehittämällä alueittaista tilasto-, ennakointi- ja seurantajärjestelmää.
13. Toimenpiteet aluestrategian toteuttamiseksi arvioidaan ja määritellään rullaavasti vuosittain osana alueiden kehityksen ja aluekehittämisen tehokkuuden arviointia

Aluestrategian keskeisiä teemoja

- **Menestyminen lähtee uusiutumiskyvystä; olennaista on alueiden oppimis- ja uudistumiskapasiteetin vahvistaminen**
 - Haaste koulutusjärjestelmälle; elinikäinen oppiminen; tehokas aikuiskoulutus
 - Haaste tutkimus ja kehittämistoiminnalle
 - Haaste työelämälle
- **Osaamisen ja luonnonvarojen hyödyntäminen ovat avaintekijöitä**
- **Kaikki potentiaali on saatava tehokkaaseen käyttöön.**
- **Politiikan painopiste siirtyy suorista tuista toiminta- ja innovaatioympäristöjen kehittämiseen. Näin lokaalitason merkitys avoimessa taloudessa koko kansantalouden menestyksen näkökulmasta voimistuu (kunnat/kaupunkiseudut).**
- **Maankäyttö ja kehittäminen kytkeytyvät tiiviisti toisiinsa**
 - Uudet innovaatiot ja teknologia mahdollistivat ekotehokkuuden erilaisia ratkaisuja ja avaavat uusia mahdollisuuksia yhdyskuntarakenteen kestäväälle kehittämiselle, myös ekotehokkaalle ja energiaomavaraiselle maaseudulle.
 - Hajautettu bioenergian tuotanto, maalämpö, ilmapumput, aurinkopaneelit
 - Kompostointi, jätevesien imeyttäminen jne.
- → **Keskittymisen/hajautumisen reunaehdot muuttuvat**
- → **Valinnan vaihtoehdot lisääntyvät.**

Alueellinen innovaatiopolitiikka vaatii uutta näkökulmaa

- Tiede- ja tutkimuslähtöinen innovaatiomalli korostaa keskittyvän aluerakenteen etuja!
- Käytäntölähtöinen, tekemiseen, käyttämiseen ja vuorovaikutukseen perustuva malli korostaa muitakin uudenlaisia mahdollisuuksia!
 - mahdollista kaikissa yrityksissä ja julkisessa sektorissa
 - kaikkien työntekijöiden kapasiteetin hyväksikäyttö: haaste koulutusjärjestelmälle, elinikäiselle oppimiselle ja aikuiskoulutukselle
 - olennaista työelämän laadun kehittäminen (vaikuttaa myös työurien pidentymiseen)
- **Innovaatiopolitiikassa tiede- ja tutkimuslähtöisen politiikan rinnalle nostettava vahvana käytäntölähtöisen innovaatiopolitiikan vahvistaminen**

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

Aluestrategian keskeisiä teemoja

Tehokas hallinto on kilpailutekijä globaalissa taloudessa

- Eri hallinnon tasojen sisäinen ja välinen koordinaatio nousee avainasemaan;
 - Tehty ministeriö- ja aluehallintouudistus luo hyvän pohjan kehitykselle
- Keskeisten ministeriöiden on tunnistettava omassa sektoripolitiikassaan (aluestrategiassaan) erityyppiset alueet ja niiden kehittämistarpeet.
- **Aluepolitiikan käsite muuttuu: Mikä on aluepolitiikkaa ja mikä sektoripolitiikkaa, jossa erilaiset alueet on huomioitu?**
- Julkisen sektorin palvelut ja investoinnit/hankinnat tulevat tärkeäksi osaksi yritysten innovaatio- ja toimintaympäristöjen kehittämistä sekä uusien innovaatioiden luonnissa.
- Toimiva palvelurakenne ja laadukkaat terveys-, hyvinvointi- ja kulttuuripalvelut ovat välttämätön edellytys ja kilpailukykytekijä alueiden menestykselle

Samanlaistavasta politiikasta siirrytään aikaisempaakin selvemmin erilaistavaan ”räätälöityyn” politiikkaan

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

Alueiden rooli kansantaloudessa

- *Politiikka perustuu edelleen monikeskuksisuuteen.*
- *Syntyy erityinen verkostometropolialue, jonka sisällä yhdyskuntarakeen keskittyy kehityskäytävien varrelle.*
- **Muualla maassa on pistemäisiä kehitysseutuja ja kehityskäytäviä.**
- **Maaseutu ja tila ovat resurssi; maaseutu – luonnonresurssit**
 - Maaseudulle avautuu aivan uudenlaisia kehitysmahdollisuuksia
 - Maaseudun vahvuutena ovat luonnonresurssit (ml. mineraalit/kaivokset)
 - Ympäristöystävällisen energian ja raaka-aineiden kysyntä ja hajautettu energiantuotanto vahvistavat maaseudun ja erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomen alueiden taloudellisia mahdollisuuksia. Useilla alueilla maaseudun elinkeinorakenteen monipuolistaminen on mahdollista.
- **Kaupungit – innovaatiot**
 - Kaupunkiseutujen vahvuutena on korkeatasoinen osaaminen
 - Metropolialueella erityisrooli
 - Suuret kaupunkiseudut vahvoina innovaatioekosysteeminä
 - Käytäntölähtöinen innovaatio-osaaminen ja innovaatioiden kehittäminen kaikkialla
- **Osaamisen ja luonnonresurssien kestävä hyödyntämisen yhdistäminen vahvistaa maaseudun ja kaupunkien vuorovaikutusta**
 - **Maaseudun ja kaupunkien vastakkainasettelusta maaseudun ja kaupunkien vuorovaikutukseen.** Maaseudun ja kaupunkien vuorovaikutus ja verkostoituminen saavat aikaisempaa vahvemman roolin.

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

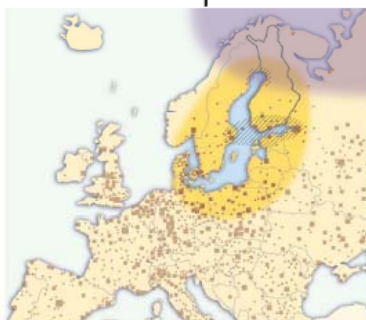
Veijo KAVONIUS

23.3.2010

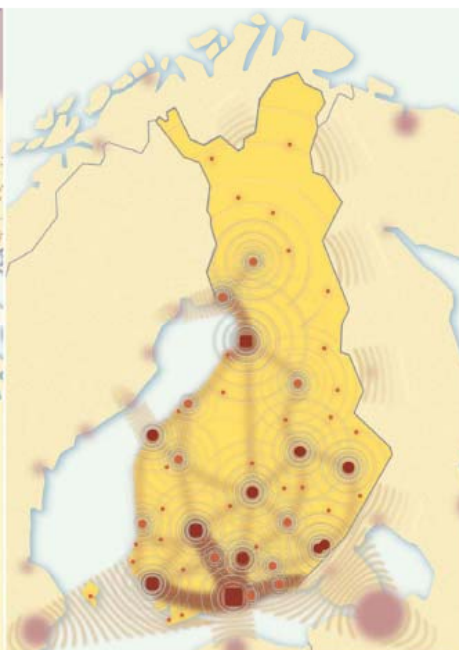
13

ALUERAKENTEEN TAVOITELTAVA KEHITYS

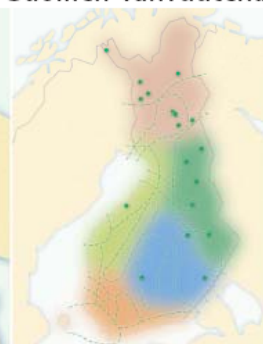
Suomelle vahva asema
Euroopassa

Monikeskuksinen ja
verkottuva aluerakenne

Laadukas ympäristö
Suomen vahvuutena

Parempi saavutettavuus ympäristöä säästän

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

Veijo KAVONIUS

23.3.2010

14

IKÄÄNTYMINEN

- Työmarkkinoilta poistuu enemmän kuin sinne tulee uutta väkeä
 - Työurien pidentäminen alku- ja loppupäästä
 - Koulutuksen ja työelämään siirtymisen parempi kytkentä
 - Työelämän laadun kehittäminen
 - Elinikäinen oppiminen, aikuiskoulutusjärjestelmän kehittäminen
 - Kytkennät innovaatiopolitiikkaan, kykyyn ja haluun uudistaa tuotantotapoja, tuotteita, palveluita jne.
- Vanhushuoltosuhte muuttuu eri alueilla eri tavalla
 - Tarvitaan lisää peruspalveluja, hyvinvointipalveluja, uusia tapoja tuottaa ja tarjota palvelut
 - Tarvitaan työvoimaa palveluihin, pulaa alueittain
 - Kuntien talous kestää vaihtelevasti
 - Tuotantotoimintaa vahvistettava , mikä on potentiaali
- Eläkeläiset ylläpitävät ostovoimaa

Hajahuomioita kehityksestä

- Kuntien lukumäärä putoaa edelleen voimakkaasti
 - Edistää vahvan palvelurakenteen kehittämistä
- Aluehallinnon uudistus koski pääosin valtion aluehallintoa. Jotta aluekehittämissjärjestelmästä saataisiin tehokkaampi, aluejakojen yhtenäistämistä tulee jatkaa.
- Kaupunkipolitiikka:
 - Monikeskuksisuus
 - Verkostometropolialue (kehityskäytävät)
 - ”Pistemäiset” kehitysseudut ja kehityskäytävät
- Maaseutu kehityspotentiaalina
- Verkostotalous kaiken kaikkiaan vahva
- Moniportainen tehokas hallinto avainasemassa
 - → **Ohjelmapolitiikasta vuorovaikutteiseen neuvottelupolitiikkaa**

Huomiota kehityksestä

- Olennaista on kyky reagoida ympäristön muutoksiin
 - Visio ja tavoitteet selviksi, suunta johon kuljetaan
 - Toimintaympäristön muutokset edellyttävät kykyä reagoida niihin nopeasti
 - Toimenpiteet generoidaan jatkuvaan arviointiin, oppimiseen ja kokeiluun pohjautuvana prosessina
- Aluekehittämisen suunnittelu-, päätöksenteko- ja seuranta/arviointijärjestelmä on rakennettava tältä pohjalta

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

Välittömästi aloitettavat toimenpiteet

- Käytäntölähtöisen innovaatiopolitiikan sisältö ja toimenpiteet määritellään ja otetaan osaksi kansallista aluelähtöistä innovaatiopolitiikkaa.
- Metropolialueen kokonaisvaltaista kehitystä Suomen kansatalouden veturina ja kansainvälisesti kilpailukykyisenä metropolialueena vahvistetaan edelleen verkostometropolin periaatteen mukaisesti valtion ja metropolialueen välisin sopimusmenettelyin.
- Valtio, maakuntien liitot ja suurten kaupunkiseutujen toimijat tekevät sopimuksia siitä, miten kansallinen innovaatiostrategia jalkautetaan alueille ja miten alueita kehitetään kansainvälisesti kilpailukykyisinä innovaatioekosysteemeinä.
- Seutukaupunkeja vahvistetaan. Niiden elinkeinotoimintaa, osaamisperustaa, palvelu- ja kuntarakennetta rakennetta sekä älykkäitä liikenneratkaisuja kehitetään tavoitteena löytää seutukaupungeille ja niiden vaikutusalueella oleville maaseutualueille ratkaisuja ikääntymisen luomiin haasteisiin.
- Maakuntaohjelmiin sisällytetään alueelliset energia- ja luonnonvarastrategiat.
- Aluekehittämissuunnitelmaa kehitetään ja vahvistetaan edelleen keskushallinnon ja maakuntien liittojen yhteistyönä. Tavoitteena on vahvistaa eri toimijoiden välistä sektorirajat ylittävää yhteistyötä ja verkostoitumista kaikilla hallinnon tasoilla.
- Vuosina 2011 – 2012 alueiden suunnittelu- ja päätöksentekojärjestelmää kehitetään siten, että kansallinen ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan toteuttaminen integroidaan yhdeksi tehokkaaksi järjestelmäksi.

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

KIITOS HUOMIOSTA!!

TAUSTA-AINEISTOA:

- Trendejä ja visioita 2010 –luvun aluekehityksestä
 - 15 noin 10 sivun artikkelia
 - Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Alueiden kehittäminen 18/2010
 - Ilmestyy viikolla 13
 - www.tem.fi/julkaisut
- Muuta tausta-aineistoa:
 - Suomen aluekehittämisstrategiaa 2020 koskeva aineisto löytyy osoitteesta

www.tem.fi/aluestrategia2020

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY